מסורת הש"ס

תורה אור

עד שיצא מן הקדש לחול מן הקדש לקדש כגון לקח קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות ושקל שקלו והביא חטאתו ואשמו מן ההקדש כיון שהוציא מעל דברי ר' שמעון רבי יהודה אומר עד שיזרוק הדם מנין ת"ל תמעול מעל מכל מקום: (ויקרא ה) אמר מר נפש אחד היחיד ואחד הנשיא ואחד המשוח במשמע שיכול מאי פשיטא נפש כתיב מהו דתימא אמר רחמנא ואשר יתן ממנו על זר (שמות ל) והאי לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה קמ"ל ג)ואקשה רחמנא לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה לסוטה דאף על גב דלא פגם גבי הקדש נמי נתנה טבעת בידה מעלה כי אקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום ג) ויפגם ופגום אקשה רחמנא לתרומה (ויקרא כב) מה תרומה כי יאכל *)פרט למזיק גבי הקדש נמי כל דבר אכילה כי מזיק ליה פטור: כיצד נתנה קטלא כו': אמר ליה רב כהנא לרב זביד ודהבא לאו בר איפנומי הוא והא דהבא דכלתיה דנון להיכא אזל אמר ליה דלמא ד) דהבא דרמיין כלתיך הוא ועוד נהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר לעולם מי לא איכא פגימה: הנהנה מן החטאת וכו': מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב א"ר פפא בבעלת מום עסקינן:

מתני'

*)[ב"ק ד] ב"מ נט: יומא ס: סא. [פסחים לב:]

רש"י

עד שילא מן ההקדש לחול · לפי שכשאוכל את התרומה הוא מוציאה לחולין מנין המוציא מקדש לקדש כגון שלקח ממעות הקדש וקנה מהן קיני זבין וקיני יולדות או ששקל מהן שקלו שהוא חייב לשקול לתרומת הלשכה או שהביא חטאתו ואשמו מן הקדש דהיינו מקדש לקדש וכיון שהביא לעזרה מעל דברי ר"ש דקסבר דמאן דמיחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מאחריותו אף האי נמי דמוציא מקדש לקדש כיון שהביאו לעזרה ה) יצא ידי חובתו ידי אחריות ומעל: ורבי יהודה סבר לעולם הוא חייב באחריותו עד שיזרוק הדם · אף הכא נמי כיון שנזרק הדם ויצא ידי ו)אחריות חובתו מעל דכיון דיצא בו ידי חובתו כמו שהוציאו לחולין דמי ומנין דמעל לר"ש כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה ת"ל המעול מעל ריבה: שיכול מאי · כלומר מה הוה ס"ד למעט נשיא או משוח ממעילה פשיטא דכולן חייבין דנפש כתיב ונפש משמע בין יחיד בין נשיא ומשוח: מהו דתימא אמר רחמנא גבי שמן המשחה ואשר יתן ממנו על זר והאי משוח לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה · קמ"ל דלא הוי בכלל מעילה קמ"ל ז) דנפש דמשיח נמי האי בכלל מעילה: אקשיה רחמנא · כלומר אמרינן לעיל דאקשיה רחמנא למעילה לסוטה ולעבודה כוכבים כדאמרינן לעיל והיכי ח) דמי אקשיה לסוטה דכי היכי דסוטה אע"ג דלא פגמה מעל דסוטה פגומה ועומדת היא דלוקה טרפת אלא בבעולה כדכתיב מבלעדי אישך ואמרינן (סוטה דף כו:) שקדמה בעילת הבעל לבועל והיינו בעולה ואפ"ה כתיב ומעלה בו מעל: גבי הקדש נמי אם נתנה טבעת בידה אע"ג דלא פגמתו מעלה: אקשיה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דלית ביה שינוי · שמשנה עצמו משכינה לעבודה כוכבים גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום עצי חולין השינה ממלאכה קדש למלאכת חול לא מעל עד דביקע דפגמה: אקשיה רחמנא לתרומה · כדאמרינן לעיל יליף חטא חטא מתרומה להכי מה תרומה פרט למזיק שאם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נהנה מהן שאינו חייב אף גבי הקדש נמי כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה שספכו ולא נהנה ממנו פטור ממעילה ואמר לן רבי דהוא הדין נמי אף במידי דלאו בר אכילה הוא כי מזיק ליה פטור דאין חיוב מעילה עד שיהנה אלא משום דכתיב בתרומה כי יאכל דבתרומה ליכא אלא חיוב אכילה אמר נמי גבי הקדש כל דבר אכילה: ודהבא לאו בר איפנומי הוא · דקתני מתני' כיון שנהנה מעל ולא קתני ביה עד שיפגום אלמא דלאו בר ט) פגימה הוא וא"כ דלא מיפגם: דהבא דכלתיה דטן להיכא אזל · טן אדם עשיר היה ונתן זהב הרבה ותכשיטין לכלתו וכשנכנס לה י) שקלו ולאחר זמן שקלו ומצא חסר ממשקלו אלמא זהב נמי עשוי ליפגם: אמר ליה · רב זביד מהא ליכא למשמע מינה דדלמא יא) והאי דחסר להיכא דרמיין כלתיך כלומר לפי שלא היו משמרות אותו זהב אלא משליכות אותו בכל מקום שמולאות אותו כדרך ששות כלותיך שאינן משמרות תכשיטיהן כראוי בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו נחסר: ועוד · אם ת"ל דמתחסר הוא אפ"ה כיון שנהנה מעל דהכי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה ממנו לעולם מי ליה ביה פגימה דמי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם לאלתר קאמינא דלית ביה פגימה אבל לאחר זמן הולך ומתחסר וכיון דלאלתר לית ביה פגימה הלכך כיון שנהנה מעל: מכדי בחטאת בהמה תמימה מיירי · מתניתין היינו כוס של זהב דכי היכי דכוס של זהב לא קאי לאיפגומי ומשום הכי לא אזיל ביה בתר פגימה אלא כיון שנהנה בו בפרוטה מעל אף חטאת התמימה דקיימא להקרבה לאו בת פדייה היא כיון שנהנה ממנה למעול בה ואמאי קאמר עד שיפגום מאי פגם מאי למעבד בה דאפילו רכיב עלה עד דלכחשה האי לא הוי יב) שם פגם דלא פגמה למזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא לכפרה ואין בה תורת פגימה: אמר רב פפא מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן · דקיימא לפדייה וכיון דפגמה שהכחישה יג) ופיחת מדמיה ודבר שיש בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה וסיפא דקתני כשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל מיירי בין בתמימה בין בבעלת מום דכיון דמתה לאו בת פדיון היא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים (פסחים דף כט.) הלכך לא תלי בה עד שיפגום:

מתני'

תוספות

אקשיה רחמנא לתרומה דכתיב כי יאכל פרט למזיק · פירוש יד) פוגם דלא נהנה דאי לא [היקשא] דתרומה הוה מחייבינן כדקאמר בתחלת הברייתא טו) דקאמר יכול פגם ולא נהנה וכו' משום דילפינן ליה מעבודת כוכבים כדפירשנו לעיל אין להקשות מאי שנא דהקישא דסוטה נקטיה לחובא והיקש דתרומה טז)לפטור דהא כדאית' והא כדאיתא הקישא דסוטה אתיא לחייב נהנה בלא פגם בדבר שאין בו פגם *ולולי הקישא דסוטה הוה פטרינן כל נהנה יז) ואילמלא הקישא דתרומה הוה מחייב פגם בלא נהנה מעבודת כוכבים כדפי"ל וא"ת מדוע לא הוזכר גם פטור דנהנה בלא פגם גבי תרומה דהא נמי [א]מתרומה יח) כדאיתא לעיל יכול נהנה ולא פגם כדפ"ל וי"ל משום דלא יט) פסקינן ליה דהא איכא נהנה בלא פגם דחייב כגון בדבר שאין בו פגם דילפינן ליה מסוטה אלא אי קשיא הא קשיא גבי עבודת כוכבים דנקט הקישא לפטור עד כ) דנקט לפטור היה לו להזכיר לענין חיוב דהא מעבודת כוכבי' נפקא לן חיוב מעילה בהוצאה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מכירה ומתנה ושאלה גם בלא הנאה דהא לא שמעינן כא) לא מסוטה ולא מתרומה דבתרוייהו איכא הנאה וי"ל דהכי נמי קאמר אקשיה לעבודת כוכבים ועד דליכא שינוי כלומר [ב]מעבודת כוכבים כב) דבשינוי רשות מחייב בלא שום הנאה ואגב אורחא אשמועינן דאינו קרוי שינוי בהוצאה מרשות הקדש לתוך עד שיכנס לרשות הדיוט ויזכה בו ההדיוט על ידי בקוע וכדפירשנו לעיל [ג]דאשמעינן רבותא אליבא[ד]דרב הונא: **אקשיה** רחמנא לתרומה · כי יאכל פרט למזיק אפהקדש מידי דבר אכילה כי מזיק ליה פטור תימה כג) משמע דוקא דמידי [ה]אכילה האי מזיק פטור וקשיא דבפ"ק דב"ק (דף ס:) במשנה תנן נכסים שאין בהן מעילה הא יש בהן מעילה דהיינו כד) [ו]קדשים או קדשי קדשים פטור וקאי אארבעה אבות מזיקין דרישא כה) דקתני בהו המבעה דהיינו אדם המזיק ואפילו למ"ד מבעה זה האדם כו) דלא פליגי בזה ופי' ה"ר ר"י דהגא דנקט דכי יאכל [ז]לדעתו לאשמועינן דכי נמי אכיל דרך היזק כגון אכילה גסה כז) פטור ויש להוסיף כגון שמן של תרומה דפטור כדאיתא פרק כילד מברכין כח) [ברכות דף לה: ועי' תוס' ב"מ נט: ד"ה פרט וכו']: **ודהבא** לאו בר איפנומי הוא · בתמיה כט) אמתני' דכוס של זהב דקרי ליה דבר שאין בו פגם: **דהבא** דכלתיה דטן היכן אזל · מסקנא דקושיא הוא כלומר אי דבר שאין בו פגם הוא דהבא דכלתיה דטן פירוש זהב כלתו של אותו עשיר הנקרא טן היכן אזל ומהדר ליה דלמא האי דהבא היכי דרמיין כלתיך כלומר שמא עשתה מזהבה כמה שעשו כלות שלך דהיו משליכות ל) אותו בחטטות או במקום אחר שאינו נשמר והיה פוגם הרבה · דרמיין משליכות: **מכדי** אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב · פירוש כיון שהיו תמימים דבר שאין בו פגם הוא דאפילו כחשה אין נפסד בכך כלום שהרי מקריבים אותה ויוצא בה דלא שייך פגם אלא בדבר העומד לדמיו שאם בא למוכרו דמיו נפחתים אבל בדבר העומד ליקרב ואינו נפסד בכך ליקרב אין זה דבר שיש בו פגם ומשני בבעלה מום דהשתא עומדת לימכר לא] ודמיה פחותים:

הכי